

Werkplan landelijk werkgroep aanpak opkomende stoffen, 2025 - 2030

Datum 18 april 2025
Status DEFINITIEF

Colofon

Projectnaam
Projectnummer
Versienummer
Vergaderplaats
Projectleider(s)
Contactpersoon

Çağla Kirmit
Beleidsmedewerker
M 06-25233212
cagla.kirmit@minienw.nl
DG Water en Bodem | Dir. Waterkwaliteit en Grote
Wateren | Stoffen en Waterketen
Rijnstraat 8 | 2515 XP Den Haag
Postbus Postbus 20901 | 2500 EX

Bijlage(n)

A t/m D (zie inhoudsopgave)

Auteur(s)

Leden van de landelijke werkgroep aanpak opkomende stoffen

Inhoud

1	Inleiding—4
1.1	Aanleiding werkgroep—4
1.2	Aanleiding en doel werkplan—4
1.3	Werkwijze en opzet werkplan—4
1.4	Leeswijzer—5
2	Doelstelling en scope WAOS—6
3	Werkwijze op hoofdlijnen—8
3.1	Werkzaamheden en type resultaten—8
3.2	Werkwijze WAOS—9
4	Organisatie werkgroep—11
4.1	Organisatiestructuur, taken en rollen—11
4.2	Financiën—13
4.3	Verantwoordingsproces—14
5	Stand van zaken en activiteiten planperiode—15
5.1	Stand van zaken—15
5.2	Activiteiten planperiode—16
6	Communicatie—19
Bijlage A: Positie WAOS ten opzichte van andere overleg gremia—20	
Bijlage B: voorlopige planning—21	
Bijlage C: Werkafspraken werkgroep en themagroepen—22	
Bijlage D: Stakeholderanalyse & communicatielijnen—25	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding werkgroep

Waterbeheerders stuiten in het oppervlakte- en grondwater steeds vaker op nieuwe en (relatief) onbekende stoffen die nog geen normering hebben gekregen. Ook zijn er bekende stoffen waarvan uit nieuwe informatie blijkt dat ze toch schadelijk kunnen zijn voor mens en milieu. Deze stoffen noemen we opkomende stoffen. De Stuurgroep Water heeft in 2015 besloten dat structurele aanpak voor opkomende stoffen noodzakelijk is. Dit heeft geleid tot de oprichting van de landelijke Werkgroep Aanpak Opkomende Stoffen (WAOS).

De WAOS valt onder de verantwoordelijkheid van het Bestuurlijk Overleg Water (BO Water, voorheen Stuurgroep Water) en rapporteert over haar resultaten aan het cluster Monitoring Rapportage en Evaluatie (Cluster MRE). In de WAOS zitten behalve het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ook experts van waterschappen, provincies, Rijkswaterstaat, RIVM en drinkwaterbedrijven aan tafel.

De werkgroep ontwikkelt een strategische aanpak voor opkomende stoffen. In deze aanpak komt kennis uit de praktijk en de wetenschap samen. Zo ontstaat meer inzicht in de risico's van opkomende stoffen en wordt het beter mogelijk iets aan deze stoffen te doen. In hoofdstuk 2 komen de doelstelling en scope van de WAOS uitgebreider aan bod.

1.2 Aanleiding en doel werkplan

Dit werkplan is primair bedoeld als richtsnoer voor de werkwijze en de activiteiten van de WAOS in de periode 2025-2030. In het verlengde daarvan dient er overeenstemming te zijn tussen de leden van de WAOS over richting en scope en dient dit programma dat vast te stellen. Secundair is dit werkplan bedoeld om bij de eigen achterban (zowel ambtelijk als politiek-bestuurlijk) inzichtelijk te maken wat de activiteiten van de WAOS zijn en wat de rol en positie van de WAOS is in relatie tot andere water-gerelateerde overlegsgremia.

Het werkplan is zo opgezet dat de beschrijving van de doelen, positie en werkwijze van de WAOS meerjarig worden vastgesteld in een algemeen deel. Dit algemene deel wordt voorgelegd aan het Cluster MRE en het Directeuren Overleg Water (DO Water). Ook bevat het werkplan een operationeel deel in de vorm van een planning (bijlage B) die jaarlijks wordt bijgewerkt en voorgelegd aan het Cluster MRE, gelijktijdig met de memo over de voortgang van de werkzaamheden.

1.3 Werkwijze en opzet werkplan

Dit werkplan is onder andere tot stand gekomen op basis van documenten die eerder zijn opgesteld over de werkwijze van de aanpak van opkomende stoffen, zoals:

- Uitvoeringsprogramma Aanpak opkomende stoffen in water – groeidocument (2018)¹
- Werkplan 2018 en verder Werkgroep Aanpak Opkomende Stoffen (2017)
- Aanvulling werkplan Aanpak opkomende stoffen (2020)
- Adviesrapport Prioritering van stoffen en stofgroepen (2021)²

¹ <https://iplo.nl/zoeken/@207885/uitvoeringsprogramma-aanpak-opkomende-stoffen/>

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/12/07/prioritering-van-stoffen-en-stofgroepen>

- Stakeholderanalyse & communicatielijnen (2023) (zie Bijlage D).

Op basis van deze documenten is een eerste concept-werkplan opgesteld dat is besproken met de leden van de WAOS en verder aangevuld. Daarna is het werkplan vastgesteld in de werkgroep en wordt vervolgens ter vaststelling voorgelegd aan het Cluster MRE en het DO Water.

1.4

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de doelstelling en scope van de WAOS. In hoofdstuk 3 komt de werkwijze op hoofdlijnen aan bod. Daarna gaat hoofdstuk 4 in op de (interne) organisatie van de werkgroep. In hoofdstuk 5 komen de stand van zaken en activiteiten voor de komende planperiode aan de orde en in hoofdstuk 6 wordt beschreven hoe de werkgroep de communicatie vormgeeft.

2 Doelstelling en scope WAOS

De WAOS heeft twee doelen:

1. Het verbeteren van inzicht in de aanwezigheid en mogelijke effecten van opkomende stoffen in water, door slimme samenwerking van verschillende partijen. Hierdoor kunnen waterbeheerders en drinkwaterbedrijven tijdig inspelen op ontwikkelingen.
2. Jaarlijks vaststellen van een lijst met aandachtvragende stoffen of stofgroepen, een strategie ontwikkelen om per stof of stofgroep de ernst en problematiek te bepalen en adviseren van medeoverheden, waterbeheerders, drinkwaterbedrijven en industrie over handelingsperspectief.

De werkgroep beoogt een strategische aanpak voor opkomende stoffen te ontwikkelen door het verkrijgen van extra kennis van en inzicht in de risico's van aandachtvragende stofgroepen in grond- en oppervlaktewater en door het analyseren van de bronnen en/of de keten van specifieke stofgroepen. De werkgroep is echter niet verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van de concrete maatregelen³. De werkgroep geeft wel richtinggevend advies aan waterbeheerders voor mogelijke maatregelen voor de reductie van de concentraties van opkomende stoffen in water. Grondwater en oppervlaktewater zijn bronnen voor drinkwater. Voor drinkwaterbronnen gelden andere criteria. Om deze reden neemt de werkgroep ook deze criteria in acht.

De bekendheid van de diverse opkomende stoffen verschilt doordat de mate waarin basisinformatie beschikbaar is per stof anders is. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de schadelijkheid nog niet (volledig) is vastgesteld, maar dat wel het vermoeden bestaat dat de opkomende stof schadelijk is voor de mens of het ecosysteem. Andere stoffen worden nog niet gemeten in het grond- of oppervlaktewater, maar kunnen naar verwachting in de nabije toekomst wel worden gemeten. Ongeacht de mate van bekendheid van een stof, verbetert de werkgroep het inzicht in de aanwezigheid en mogelijke schadelijkheid van opkomende stoffen. Hoofdstuk 3 beschrijft de werkwijze die de WAOS hanteert om invulling te geven aan de bovengenoemde doelen.

Stofgroepen die in andere werkgroepen of programma's zijn ondergebracht zijn:

- Zeer Zorgwekkende Stoffen: de aanpak hiervan valt onder de verantwoordelijkheid van DGMI van het Ministerie van IenW.
- Nanoplastics en microplastics: deeltjes die bijdragen aan de verontreiniging van water. Deze zijn met name ondergebracht bij DGMI.
- Medicijnresten: de werkgroep ketenaanpak medicijnen valt direct onder het Programmateam Water. De afstemming met deze werkgroep verloopt via DGWB.
- Nutriënten: de aanpak hiervan bij lozingen vanuit riool- of afvalwaterzuiveringsinstallaties valt onder de verantwoordelijkheid van de waterschappen en Rijkswaterstaat. Voor de aanpak van emissies vanuit landbouw geldt de Nitraatrichtlijn, met de invulling hiervan in de Nederlandse

³ Voorbeelden van maatregelen zijn de ontwikkeling van een product (research en development), de (regulering van de) toelating op de markt, de (regulering van de) toepassing in de praktijk waarbij de stof via diverse emissieroutes in het water terecht kan komen, de (regulering van de) mogelijke afvalfase van het product en de regulering van de productie.

actieprogramma's. Deze worden vastgesteld door de Minister van LNVN, mede namens de Minister en Staatssecretaris van IenW.

- Gewasbeschermingsmiddelen en waterkwaliteit: dit onderwerp valt (in overeenstemming met de minister van IenW) onder de eerste verantwoordelijkheid van de Ministerie van LNVN, dat verantwoordelijk is voor het toelatingsbeleid.
- De aanpak van biociden: dit valt (in overeenstemming met de minister van LNVN) onder de eerste verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van IenW.

Als er een beleidskader is voor een stofgroep, betekent dit echter niet dat de WAOS niets aan die stoffen doet. De WAOS kan voor deze stoffen onderzoek doen aan aspecten die nog niet zijn bevestigd en/of onderwerpen signaleren en agenderen bij de desbetreffende kaders en gremia.

3 Werkwijze op hoofdlijnen

Om structureel aandacht te hebben voor opkomende stoffen is het belangrijk om een gedragen werkwijze te volgen. De in dit hoofdstuk beschreven werkwijze is samen met de betrokken experts van verschillende partijen ontwikkeld.

3.1 Werkzaamheden en type resultaten

De WAOS ontwikkelt een strategische aanpak voor opkomende stoffen en geeft zo invulling aan de doelen die zijn genoemd in hoofdstuk 2. Hiervoor doet zij het volgende:

1. *Kennis verzamelen én genereren*
Het verzamelen en periodiek evalueren van informatie rondom opkomende stoffen en - indien wenselijk - het uitvoeren van aanvullend onderzoek naar mogelijk risicovolle opkomende stoffen of nieuwe meet- en informatiestrategieën.
2. *Kennis uitdragen*
Het breed communiceren over de resultaten van onderzoeken. Niet alleen over de (on)schadelijkheid van stoffen of stofgroepen, maar ook over onderzoekstechnieken of nieuwe meet- en informatiestrategieën.
3. *Adviseren van beleid, waterbeheer, drinkwaterbedrijven en industrie*
Op basis van resultaten van onderzoek (binnen of buiten de werkgroep) wordt gevraagd of ongevraagd geadviseerd over opkomende stoffen, aan beleid, waterbeheerders, drinkwaterbedrijven en lozers van opkomende stoffen.
4. *Bestuurlijk agenderen*
Wanneer voor een adequate aanpak van stoffen of stofgroepen nieuw beleid/ regelgeving nodig is, of de problematiek om inzet van meerdere beleidskaders/ministeries vraagt, dit agenderen in het Cluster MRE en DO/BO Water.

De werkzaamheden leiden tot verschillende typen resultaten. Figuur 1 geeft hiervan een (niet-limitatief) overzicht.

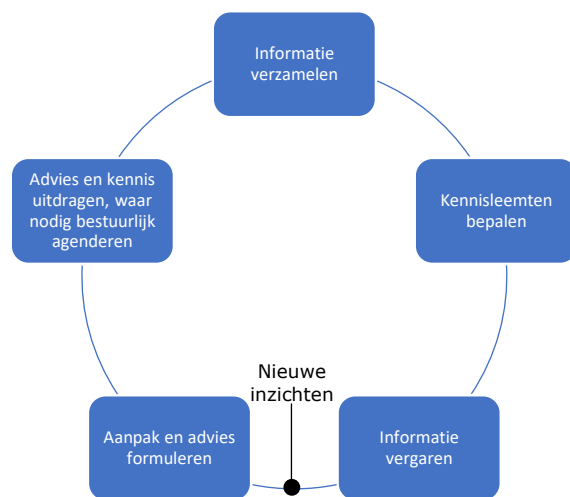

Figuur 1 Overzicht verschillende resultaten van de werkgroep (niet-limitatief), afkomstig uit de stakeholderanalyse uit 2023 (zie ook Bijlage D)

3.2

Werkwijze WAOS

Het werk aan opkomende stoffen is nooit af. Er zullen altijd nieuwe opkomende stoffen gevonden worden, waarvan de schadelijkheid nog niet bekend is. Daarom volgt de WAOS een cyclisch proces (Figuur 2) waarbij keer op keer bekeken wordt welke van belang zijnde informatie nog mist en hoe deze het best ingevuld kan worden. Op basis van nieuwe informatie wordt vervolgens bepaald welke aanpak geadviseerd kan worden en welke (nieuwe) kennisleemten ingevuld moeten worden. De cyclische aanpak garandeert dat de werkgroep bewust, navolgbaar en transparant werkt aan het continu ontwikkelen en toepassen van (nieuwe) kennis en met structurele aandacht voor risico's van opkomende stoffen.

Figuur 2 Cyclisch proces Aanpak opkomende stoffen

Onderzoeken van de werkgroepen kennen zeer uiteenlopende doorlooptijden. Soms is een onderzoek in één jaar afgerond, soms loopt het meerdere jaren door. Dit betekent dat bovenstaand proces voor de verschillende onderzoeksporen op verschillende snelheden doorlopen wordt. Gevolg daarvan is dat de werkgroep tegelijkertijd op verschillende stappen van het proces moet kunnen opereren, terwijl zij ook oog dient te houden op het proces als geheel (anders kunnen er gaten vallen).

Analyse van aandachtvragende stoffen (cyclus van 3 à 4 jaar)

Elke 3 à 4 jaar wordt een brede analyse uitgevoerd op alle bekende meetgegevens in Nederland volgens de systematiek van het Europese NORMAN-netwerk (NORMAN-analyse). Uit deze analyse volgt een aantal stoffen of stofgroepen waarvan onvoldoende bekend is wat de schadelijkheid ervan is op mens en natuur. Ook kunnen trends worden waargenomen. Dit is belangrijke input voor de 'lijst van aandachtvragende opkomende stoffen' van de werkgroep. Op basis van deze analyse kunnen binnen de themagroepen onderzoeken naar specifieke stoffen of stofgroepen worden uitgevoerd.

Cyclisch werken per onderzoek

Alle onderzoeken die worden opgestart zijn losstaande projecten met een duidelijke kop en staart. Zij dragen bij aan de cyclische werkwijze. Door vooraf een plan van aanpak op te stellen, waarin ook aandacht is voor de evaluatie van de resultaten en het communiceren over de resultaten, wordt het cyclische proces ook in de projecten gewaarborgd. De projecten worden verder uitgewerkt in een werkplan dat jaarlijks wordt bijgesteld (zie hoofdstuk 5).

Aansluiten bij de doelgroep en omgeving

Om de aanpak van de werkgroep beter aan te laten sluiten bij de omgeving en meer impact te maken met resultaten van de onderzoeken, is in 2023 een stakeholderanalyse uitgevoerd. Deze stakeholderanalyse wordt geraadpleegd en gebruikt bij de start en afronding van ieder onderzoek, om de communicatie over de resultaten aan te laten sluiten bij de doelgroep. Meer informatie hierover komt aan de orde in hoofdstuk 6.

Bestuurlijk agenderen

De WAOS stelt concrete adviezen op waar beleid, waterbeheerders, drinkwaterbedrijven en lozers mee aan de slag kunnen. Er zijn echter situaties denkbaar waarbij meerdere beleidsvelden of ministeries zijn betrokken met mogelijk verschillende belangen of waarin aanvullend beleid of regelgeving nodig is. In die gevallen maakt de WAOS een advies voor het Cluster MRE. In dit advies worden mogelijkheden, afwegingen en keuze opgenomen. Het Cluster MRE wordt gevraagd een besluit te nemen over eventuele verdere agendering richting het DO/BO Water.

4 Organisatie werkgroep

De WAOS is verantwoordelijk voor een grote diversiteit aan taken. Dit hoofdstuk beschrijft de organisatiestructuur van de werkgroep met themagroepen en de taakverdeling en rollen van de werkgroep en themagroepen. Ook komen de financiën en het verantwoordingsproces richting het BO Water aan de orde.

4.1 Organisatiestructuur, taken en rollen

Het werk van de WAOS wordt verdeeld over de landelijke werkgroep en onderliggende themagroepen. De volgende themagroepen zijn op dit moment actief:

- themagroep Oppervlaktewater
- themagroep Persistent Mobiel Toxisch (drinkwater)
- themagroep Grondwater
- themagroep Communicatie

De themagroepen richten zich op stoffen of stofgroepen die relevant zijn voor oppervlaktewater, grondwater en/of voor de themagroep PMT, op drinkwater. De themagroep Communicatie is ingesteld voor het opstellen van communicatieve 'producten' die nodig kunnen zijn om het werk van de WAOS onder de aandacht te brengen.

Werkgroep: besluitvormend en adviserend

Op werkgroepniveau wordt de strategie bepaald. Dat betekent dat op dit niveau duidelijk moet zijn welke kennis er al is en wat nog moet worden onderzocht. De werkgroep geeft opdracht aan de themagroepen om onderzoek uit te voeren (of om onderzoek door derden te begeleiden).

Ook geeft de werkgroep advies aan de stakeholders van de werkgroep (beleid, drinkwaterbedrijven, waterbeheerders, andere bevoegde gezagen) op basis van resultaten van onderzoek uit de themagroepen. De adviezen aan lozers of gesprekken met brancheorganisaties lopen via beleid en/of bevoegd gezag.

De werkgroep agendaert casussen voor verdere uitwerking in beleid en regelgeving of bestuurlijk overleg bij het Cluster MRE en/of het DO/BO Water.

De werkgroep vergadert viermaal per jaar.

Themagroepen: onderzoekend

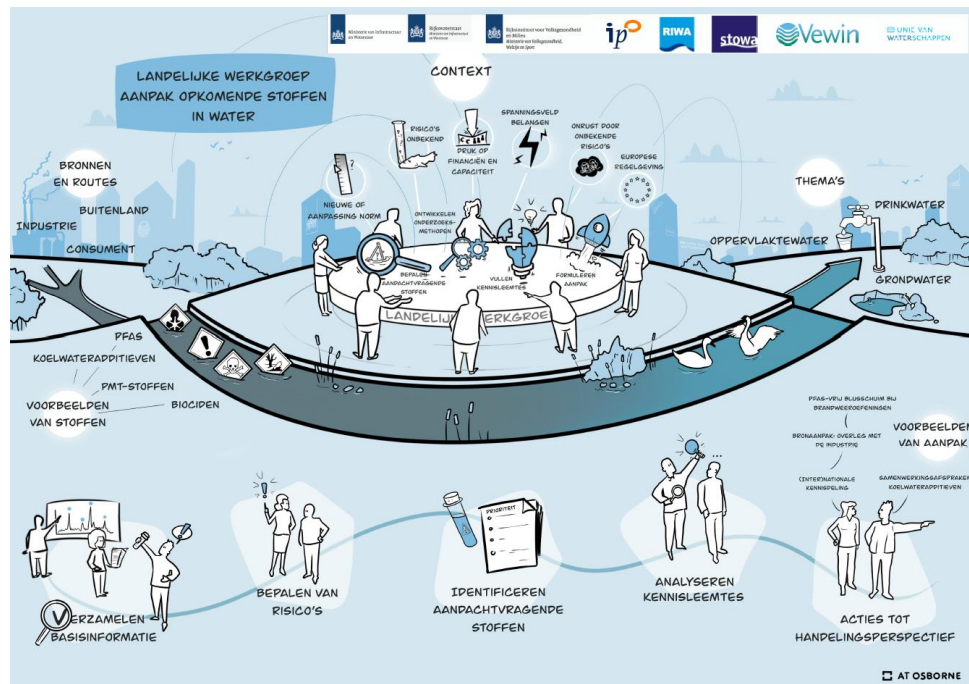
Voorafgaand aan elk werkgroepoverleg komen de themagroepen bijeen. De themagroepen voeren onderzoek uit in opdracht van de werkgroep. Zij bespreken de resultaten van het onderzoek inhoudelijk en zij adviseren de werkgroep (ook inhoudelijk) over de resultaten. Zij verzorgen bovendien een goede informatiestroom richting de werkgroep (ook over onderzoek dat buiten de WAOS wordt uitgevoerd).

De verdeling van rollen en taken van de werkgroep en themagroepen is verder weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1 Overzicht rollen, taken en samenstelling werkgroep en themagroepen

	Werkgroep	Themagroepen
Rol	• Opdrachtgevend • Sturend op onderzoek en resultaten • Sturend op plannen en benodigd budget (beschikbaarheid van budget is belegd bij IenW) • Adviserend en rapporterend naar cluster MRE • Eventueel agenderend richting Cluster MRE, DO/BO Water • Besluitvormend	• Uitvoerend op de inhoud • Adviserend richting werkgroep
Taken	• Instellen van een themagroep (indien nodig) • Opdracht verlenen aan themagroepen of specifieke projecten • Bewaken van voortgang (tijd, budget en kwaliteit) van onderzoeken van de themagroepen • Accorderen (deel)resultaten uit themagroepen en informeren van het Cluster MRE daarover • Agenderen van zaken waarover die bredere bestuurlijke aandacht vragen richting cluster MRE/BO Water • Borgen van samenhang en consistentie over thema's heen • Communiceren en afstemmen (deel-) resultaten met stakeholders, al dan niet via bevoegde gezagen of beleid	• Uitvoeren van werkpakket themagroep; • Het zijn van een klankbord en opdrachtgever voor onderzoeken indien uitbesteed aan externe of bij de themagroep aangesloten partijen; • Rapporteren van voortgang over uit te voeren werkpakket aan de werkgroep; • Adviseren van werkgroep op inhoudelijke knelpunten en eventuele vervolgstappen.
Samenstelling	Vertegenwoordigers van: • Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat • Rijkswaterstaat • Provincies (IPO) • Unie van Waterschappen • RIVM • Drinkwaterbedrijven (VEWIN en RIWA) • STOWA.	Vertegenwoordigers van: • Partijen zoals opgesomd bij de werkgroep • Onderzoeksinstituten, zoals Deltares, TNO, KWR Water

De praatplaat in Figuur 3 geeft een overzicht van de werkwijze, betrokken organisaties en voorbeelden van aanpak van de werkgroep.

Figuur 3 Praatplaat Werkgroep aanpak opkomende stoffen

Informatie over operationele procesafspraken voor de werkgroep en themagroepen is weergegeven in Bijlage C.

Verbinding tussen werkgroep en themagroepen

De trekkers van de themagroepen zitten in de werkgroep. Zij vertegenwoordigen de themagroepen. Naast de trekkers van de themagroepen, kunnen andere themagroepleden ook actief zijn in de werkgroep. Alle vertegenwoordigers van de verschillende organisaties (zie praatplaat) zijn aangesloten bij de werkgroep, behalve de onderzoeksinstituten.

Het is belangrijk dat de werkgroep leden zich realiseren dat zij in een themagroep een andere rol vervullen dan de werkgroep. Dit betekent namelijk dat zij in de themagroep meer inhoudelijk kunnen meewerken en in de werkgroep meer op procesniveau moeten sturen. Door in de themagroepen ook kennis- en onderzoeksorganisaties te betrekken is het mogelijk hun kennis te benutten en hen tijdig te betrekken in het proces, zonder dat zij deel uitmaken van het besluitvormingsproces in de werkgroep.

In de komende planperiode wordt verder verkend hoe we de verbinding tussen de werkgroep en themagroepen kunnen optimaliseren (zie hoofdstuk 5).

4.2

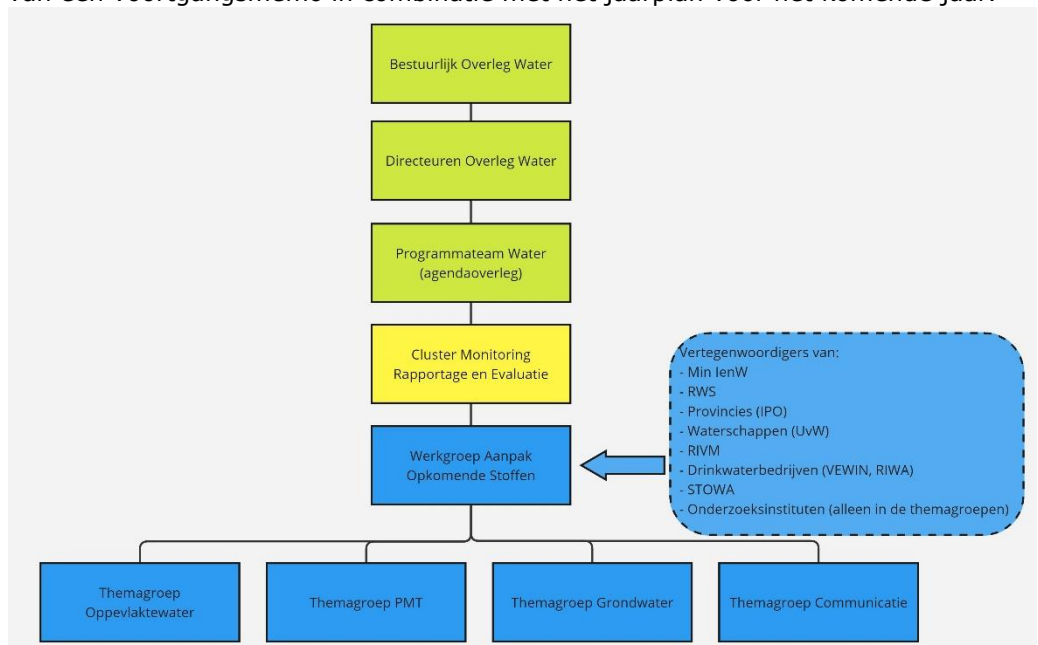
Financiën

Binnen IenW/DGWB is de WAOS belegd bij het team Chemische Waterkwaliteit, afdeling Stoffen en Waterketen. Het team Chemische Waterkwaliteit wijst een voorzitter aan voor de werkgroep. De voorzitter van de werkgroep is de opdrachtgever van de (externe) procesondersteuner. De voorzitters van de themagroepen zijn momenteel afkomstig van IenW en RWS. Het budget voor

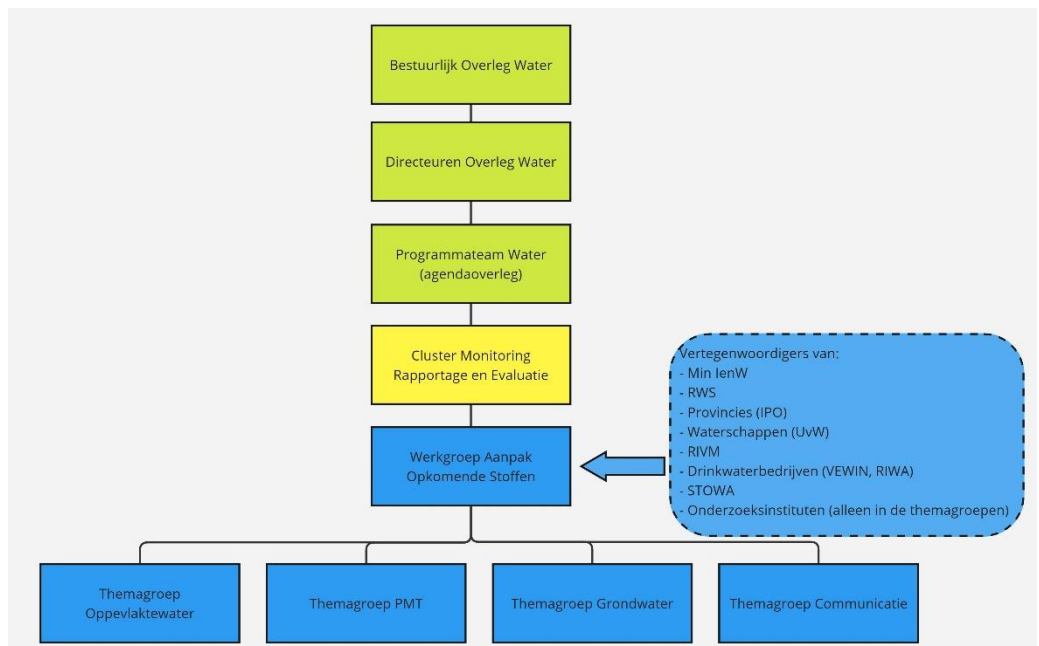
onderzoeken van de themagroepen en werkzaamheden van de werkgroep wordt vrijgemaakt door IenW/DGWB. De leden van WAOS en themagroepen zijn vanuit hun eigen organisaties/projecten aangesloten en worden van daaruit gefinancierd.

4.3 Verantwoordingsproces

De WAOS legt verantwoording af over de voortgang en resultaten van de werkzaamheden aan het Cluster MRE. Ook worden adviezen met keuzes en mogelijkheden en knelpunten (zoals tekort aan capaciteit of budget) voorgelegd wanneer dit relevant is. De werkgroep doet dit halverwege het kalenderjaar door middel van een voortgangsmemo en aan het eind van een kalenderjaar door middel van een voortgangsmemo in combinatie met het jaarplan voor het komende jaar.

Figuur 4 geeft het organogram weer van de WAOS. De positie ten opzichte van andere water-gerelateerde gremia is weergegeven in Bijlage A ('metrokaart').

Figuur 4 Organogram Werkgroep Aanpak Opkomende Stoffen

5 Stand van zaken en activiteiten planperiode

Dit hoofdstuk beschrijft de stand van zaken van de werkgroep en de activiteiten in de komende planperiode (2025-2030).

5.1 Stand van zaken

In de achterliggende jaren zijn er veel onderzoeken en activiteiten uitgevoerd door de werkgroep en themagroepen. Hieronder volgt een (niet-limitatief) overzicht op hoofdlijnen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen overkoepelende activiteiten van de werkgroep en de onderzoeken van de themagroepen. Inhoudelijke resultaten van onderzoeken van de themagroepen naar stoffen en stofgroepen zijn beschikbaar via de pagina van de WAOS op [IPLO.nl](https://iplo.nl)⁴.

Werkgroep (overkoepelend)

- Ontwikkeling van een afwegingskader voor stoffen en stofgroepen. De werkgroep dient op slimme wijze te prioriteren welke stoffen en kennishiaten wel en geen aandacht behoeven. Dit is complex, omdat er erg veel stoffen zijn, er steeds nieuwe stoffen bij komen en het niet direct helder is welke stoffen van belang zijn voor het Nederlandse watersysteem. Daarom is een afwegingskader ontwikkeld, waarin de volgende vragen worden gesteld:
 - Komt de stof voor in ons water?
 - Is de stof schadelijk voor mens en milieu?
 - Welke aanpak is mogelijk?

Meer informatie over de prioriteringsmethodiek staat in het rapport 'Prioritering van stoffen en stofgroepen'⁵. Deze prioriteringsmethodiek wordt gebruikt voor het opstellen en aanvullen van de lijst met 'aandachtvragende stoffen'. De lijst is gebaseerd op een prioritering van stoffen in het Nederlandse oppervlaktewater (de NORMAN-analyse) en actuele stoffen of stofgroepen die bij de achterban van de betrokken organisaties opkomen. De analyse wordt uitgevoerd door de themagroep oppervlaktewater. De prioriteringsmethodiek wordt toegepast door de werkgroep (eventueel met advies van de themagroep oppervlaktewater). De WAOS doet vervolgens onderzoek naar de stoffen of stofgroepen die op deze lijst komen.

- Opstellen voortgangsrapportages. De WAOS informeert het Cluster MRE twee keer per jaar over de voortgang van de werkzaamheden. Dit helpt het Cluster MRE om de uitvoerbaarheid van beleid (organisatorische, financiële, en politiek-bestuurlijke consequenties) in de gaten te houden. Het Cluster MRE kan knelpunten signaleren en waar nodig besluitvorming richting het Directeurenoverleg Water (DO Water) en Bestuurlijk overleg Water (BO Water) faciliteren.
- Onderzoek Datamining Non-Target Screening. Voor dit project was vanuit de werkgroep een begeleidingscommissie opgericht. Het doel van dit project was het identificeren van nieuwe opkomende stoffen of stofgroepen door non-target screeningsdata ("piekjes"-informatie uit analyses) beter te benutten. Het project is in juni 2021 gestart. KWR heeft in opdracht van Rijkswaterstaat onderzoek

⁴ <https://iplo.nl/thema/water/oppervlaktewater/delta-aanpak-waterkwaliteit/aanpak-opkomende-stoffen/opkomende-stoffen-aandacht-vragen/>

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/12/07/prioritering-van-stoffen-en-stofgroepen>

uitgevoerd dat bestond uit twee fasen. De eerste fase is reeds in 2022 afgerond en bestond uit de oplevering van 2 PoC's (Proof of Concept) voor de analyse van hoge- en lage resolutie data. De tweede fase is in Q3 van 2023 afgerond en betrof een onderzoek naar de implementatie van deze analysemethode. In 2025 worden de vervolgstappen verder uitgewerkt (zie paragraaf 5.2).

Themagroep oppervlaktewater

De themagroep Oppervlaktewater richt zich op het onderzoeken van opkomende stoffen die een potentiële bedreiging kunnen vormen voor de kwaliteit van oppervlaktewater in Nederland. Het doel van deze themagroep is om inzicht te krijgen in de aanwezigheid en effecten van specifieke stoffen in het oppervlaktewatersysteem en om handelingsperspectief te ontwikkelen voor het beheer en de vermindering van emissies van deze stoffen.

Themagroep PMT

De themagroep PMT werkt aan een prioritering en aanpak van stoffen die (zeer) Persistent, Mobiel en Toxisch (PMT) zijn. De stoffen zijn lastig te zuiveren en vormen een risico voor met name drinkwater, maar ook voor oppervlaktewater en grondwater.

Themagroep Grondwater

De themagroep grondwater is in 2024 gestart. De themagroep heeft de volgende doelen:

1. Toezien op het meenemen van risico's voor grondwater in onderzoeken die vanuit beide andere themagroepen worden opgezet en het doorvertalen van resultaten van oudere onderzoeken (zowel van de werkgroep als daarbuiten) naar risico's voor grondwater.
2. Inhoudelijke onderzoeken initiëren en uitvoeren.
3. Adviseren van drinkwaterbedrijven en provincies over de monitoring van opkomende stoffen als onderdeel van onder andere *early warning* grondwaterwinningen, reguliere meetnetten van provincies en risicogestuurde monitoring van de drinkwaterbedrijven.
4. Emissieregistratie stimuleren om ook emissies naar grondwater te bepalen.
5. Bestuurlijke en procesmatige stappen verkennen en over een aanpak adviseren.

Op dit moment inventariseert en prioriteit de themagroep kennisleemten zodat een onderzoeksopzet / plan van aanpak kan worden opgesteld voor de themagroep.

Themagroep communicatie

Op initiatief van de themagroep Communicatie is een stakeholderanalyse met communicatielijnen ontwikkeld (zie hoofdstuk 6). Daarnaast is op de website van het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) informatie geplaatst over de aanpak van opkomende stoffen. Verder geeft de themagroep advies over de communicatie van onderzoeksresultaten afkomstig uit de themagroepen. Jaarlijks wordt door de Minister van IenW gerapporteerd over de Staat van ons Water. De themagroep Communicatie draagt hieraan bij voor het onderdeel 'opkomende stoffen' waarin een update wordt gegeven over de werkzaamheden van de WAOS.

5.2

Activiteiten planperiode

Deze paragraaf beschrijft de overkoepelende activiteiten van de werkgroep in de komende planperiode. Aangezien de werkgroep cyclisch werkt en onderzoek doet naar opkomende stoffen, is het niet mogelijk om de activiteiten van de werkgroep en de themagroepen voor de komende vijf jaar al volledig in beeld te hebben. Dit

onderdeel van het werkplan wordt daarom jaarlijks aangevuld en voorgelegd aan het Cluster MRE.

2025

- Organisatie van een Symposium Aanpak opkomende stoffen, in het kader van het 10-jarig bestaan van de werkgroep. In het symposium staan onder andere de volgende vragen centraal: wat hebben we bereikt? Hoe werken we nu? Waar willen we naartoe? Wat kunnen anderen van ons leren?
- Voorbereiden NORMAN-analyse, die we in 2026 willen uitvoeren. Hiervoor is een terug- en vooruitblik nodig:
 - Welke stoffen of stofgroepen zijn na de vorige analyse onderzocht? Welke zijn niet onderzocht en waarom niet? Wat heeft het opgeleverd?
 - Zijn er voldoende nieuwe metingen in de database (soort stoffen, andere concentraties), waardoor de NORMAN-analyse nieuwe inzichten kan geven in te onderzoeken stoffen en stofgroepen?
- Procesevaluatie (deel 1): Wat is de rolverdeling tussen de werkgroep en de themagroepen? Met name als het gaat over initiëren en goedkeuren van onderzoek?
- Vervolgonderzoek Datamining Non-Target Screening: laten inventariseren welke vervolgstappen genomen moeten worden voor de inbedding van NTS in reguliere monitoringsprogramma's en vergunningsverlening. Vervolgens zal de WAOS mogelijke vervolgstapen uitwerken en dit voorleggen aan het Cluster MRE.

2026

- Uitvoering NORMAN-analyse door de themagroep Oppervlaktewater.
- Procesevaluatie (deel 2) van deelnemende partijen van de werkgroep en themagroepen: Na jaren van intensieve samenwerking binnen de werkgroep en themagroepen en wisselingen in deelnemers is een natuurlijk moment ontstaan om de lijst van deelnemers kritisch te bekijken: zitten de juiste experts bij de juiste themagroep of werkgroep? Sommige deelnemers zijn betrokken als expert in een themagroep en sluiten ook aan bij de werkgroep. Voor een goede verdeling van de werklast is het ook verstandig om aandacht te hebben voor de betrokkenheid van de deelnemers. Kunnen we de deelnemers uitbreiden met bijvoorbeeld de VNG en de GGD?
- Uitvoeren van een inhoudelijke evaluatie door extern bureau: Wat is in de afgelopen jaren bereikt met de WAOS? Hebben we goed invulling gegeven aan de oorspronkelijke opdracht? Bereiken we met communicatie over handelingsperspectief de groepen die we willen bereiken? Wat kan in de komende jaren anders? Hoe kunnen we meer aandacht hebben voor aanbevelingen buiten de sfeer van metingen/stoffenlijstjes?

2027

- Bepalen van een strategie naar aanleiding van de NORMAN-analyse, het toepassen van de prioriteringsmethodiek en communicatie hierover. De stoffen die uit deze prioritering komen, krijgen een plek op de lijst 'aandachtvragende stoffen'.
- Herzien en eventueel aanvullen van de stakeholderanalyse.

2028

- Start uitvoering onderzoeken geüpdatete lijst 'aandachtvragende stoffen'.

2029

- Uitvoering onderzoeken geüpdatete lijst 'aandachtvragende stoffen'.

- Herzien en eventueel aanvullen van de stakeholderanalyse.

2030

- Uitvoering onderzoeken geüpdatete lijst 'aandachtvragende stoffen'.

6 Communicatie

De werkgroep vindt communicatie met haar omgeving belangrijk. Om de aanpak van de werkgroep beter aan te laten sluiten bij omgeving en ervoor te zorgen dat resultaten van de onderzoeken meer impact hebben, is in 2023 een stakeholderanalyse gemaakt. Deze stakeholderanalyse wordt geraadpleegd bij de start van ieder onderzoek. Zo wordt bepaald waar eventuele resultaten van het onderzoek dienen te landen en welk belang de stakeholders hierbij hebben. Tijdens het onderzoek en de communicatie hierover kan dan al rekening worden gehouden met de doelgroep. Daarnaast wordt de analyse gebruikt bij afronding van ieder onderzoek. Op dat moment wordt definitief bepaald welke communicatie moet worden ingezet om stakeholders op de hoogte te stellen van de resultaten en eventueel tot actie aan te zetten hoe dit het beste aangepakt kan worden.

De aanpak die geformuleerd wordt, is afhankelijk van het type onderzoek, het soort resultaat en de partijen die een rol gaan spelen in de aanpak van de opkomende stof.

Over het algemeen wordt voor een van de volgende stappen gekozen:

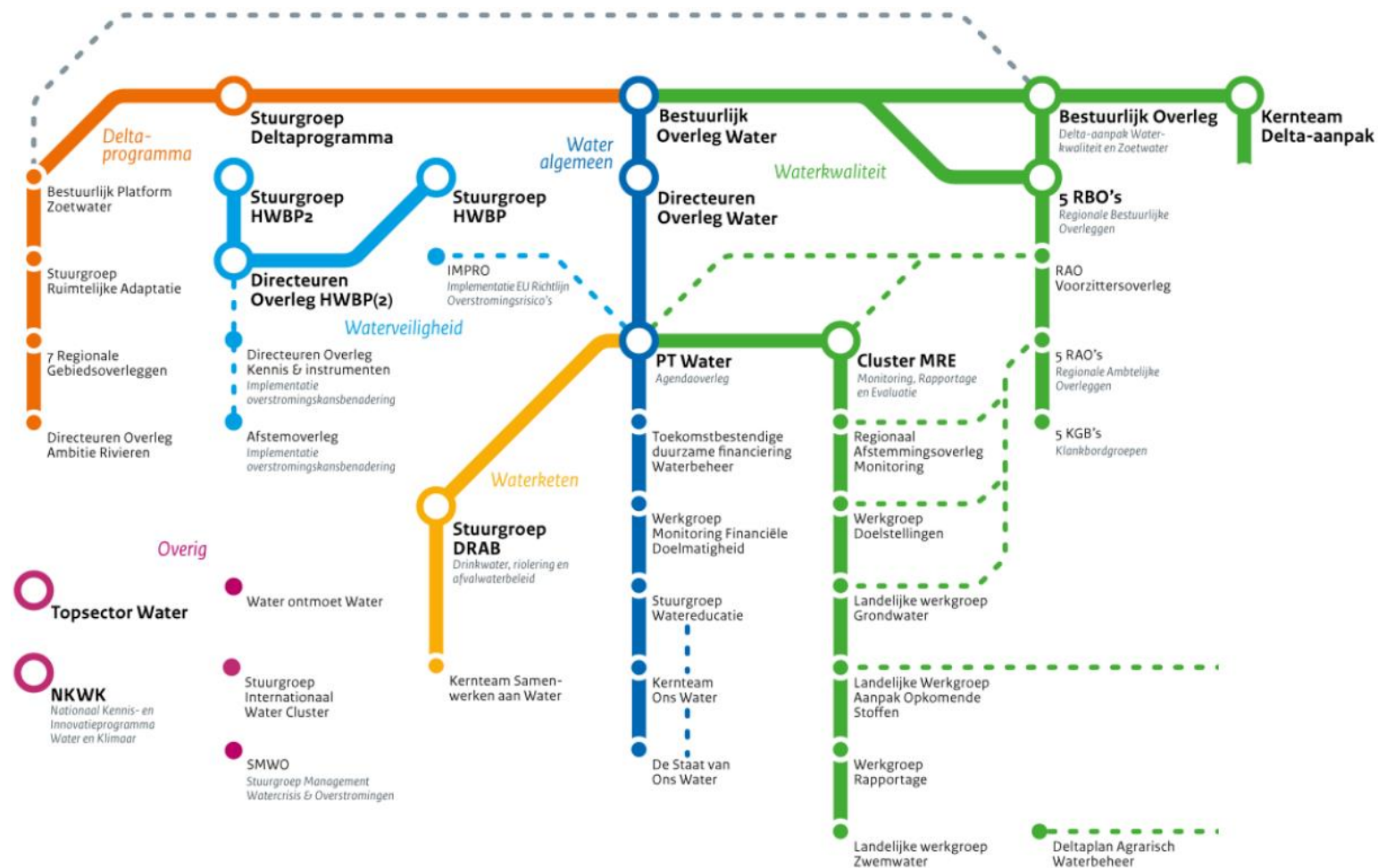
- Informeren van de brede watersector
- Gebruikers en/of industrie aanspreken (via bevoegd gezag/beleid)
- Vergunningverlening of toezicht aanspreken
- Europese afstemming opstarten
- Extra onderzoek uitvoeren om overige kennisleemten in te vullen

De volgende communicatiekanalen en -middelen kunnen daarbij worden ingezet (niet-uitputtend):

- Publicatie rapport op IPLO
- Aanbevelingsbrief aan belangrijkste stakeholders
- Informeren/ adviseren Cluster MRE, BO/DO Water
- Artikel op website van H2O
- Gesprek met stakeholders (bijvoorbeeld industrie) over mogelijke aanpak
- Adviesnotitie (bijvoorbeeld voor werkgroep Normstelling, of Working Group Chemicals)
- Presentatie bij betrokken organisaties of gremia

De gehele stakeholderanalyse is toegevoegd als Bijlage D.

Bijlage A: Positie WAOS ten opzichte van andere overleg gremia

Bijlage B: voorlopige planning

[illegible]

Bijlage C: Werkafspraken werkgroep en themagroepen

De onderstaande werkafspraken zijn afkomstig uit hoofdstuk 5 t/m 7 van het document 'Aanvulling werkplan Aanpak opkomende stoffen uit 2018', dat is opgesteld door AT Osborne in samenwerking met de WAOS.

Heldere samenhang werkgroep en themagroepen

Het helpt om een heldere taakverdeling en werkproces af te spreken tussen de werk- en themagroepen. Dit ondersteunen we vervolgens met vaste sjablonen voor bijvoorbeeld oplegnotities en plannen van aanpak. Zo kunnen we jullie helpen om in plannen van aanpak ook na te denken over capaciteit en planning en in oplegnotities bewust te vragen om besluitvorming en aanbevelingen te doen.

Het werkproces

Hieronder is het werkproces tussen werk- en themagroep afgebeeld. Themagroepen krijgen opdracht van de werkgroep om onderzoeken uit te voeren. Indien noodzakelijk kan dit schriftelijk afgerond worden, maar er moet dan wel aandacht zijn voor het betrekken van alle benodigde partijen. Themagroepen leveren vervolgens een plan van aanpak, dat weer moet worden goedgekeurd door de werkgroep. Vervolgens worden resultaten en inhoudelijke aanbevelingen aangeleverd bij de werkgroep. Het onderzoek wordt afgesloten met een evaluatie (op proces en op resultaat).

Met de volgende producten borgen we een heldere communicatie tussen werk- en themagroepen.

Eén centrale locatie waar informatie staat opgeslagen

De agenda's, verslagen, onderzoeken, oplegnotities en cetera staan centraal opgeslagen op een samenwerkingsite

(<https://www.samenwerkrumten.nl/teamsites/werkgroepaanpakopkomendestoffen/Default.aspx>).

Zo wordt geborgd dat alle informatie voor eenieder toegankelijk is en iedereen op basis van dezelfde informatie acteert. Stukken worden nadrukkelijk niet meer toegezonden, zodat deze samenwerkingsite ook gebruikt gaat worden. De themagroepen hebben zo ook direct toegang tot de stukken van de werkgroep en vice versa.

Oplegnotities

Oplegnotities zijn het communicatiemiddel tussen themagroepen en werkgroep. De inhoudelijke resultaten moet hierin zijn weergegeven, maar de oplegnotitie moet bovenal het gesprek uitlokken dat op werkgroep-niveau moet worden gevoerd:

Besluitvorming over mogelijk (vervolg)onderzoek of (vervolg)stappen.

Bepalen tot welk advies (en voor wie?) behaalde resultaten van een onderzoek leiden.

Om dit te faciliteren zijn vaste sjablonen afgesproken. Vanaf nu worden deze sjablonen gebruikt voor het opstellen van een oplegnotitie.

Plan van aanpak

De inhoud van de plannen van aanpak, zoals de onderzoeksvragen of opzet van het onderzoek, is veelal goed geborgd, maar de randzaken staan er niet altijd even goed in. Het betreft de afspraken over geld, tijd en scope. Om ook die zaken te belichten is een vaste inhoudsopgave gemaakt, zie bijlage 3. Vanaf nu kan deze inhoudsopgave gebruikt worden als uitgangspunt voor de plannen van aanpak. Zo zorgen we dat er vooraf goed wordt nagedacht over zaken als capaciteit, planning, budget e.d.

Langjarige agenda

Op de samenwerkingssite komt een langjarige agenda te staan. Hierin zijn de openstaande onderzoeken opgenomen (die op het moment minder prioriteit hebben), zodat we deze niet uit het oog verliezen. Daarnaast worden hier terugkerende analyses (zoals de NORMAN-analyse) in de planning gezet.

Vergaderstructuur werkgroep

De vergadering komt vier keer per jaar bij elkaar. De vergaderingen hebben een vaste agenda om het juiste gesprek met elkaar te blijven voeren in de werkgroep. Uit de interviews en de brainstorm kwam duidelijk naar voren dat besluitvorming een meer centrale plek moet krijgen, daarom komt dit als eerste op de agenda terug. Themagroepen leveren oplegnotities aan bij de werkgroep indien er resultaten te bespreken zijn, nieuw onderzoek wordt voorgesteld, maar bijvoorbeeld ook wanneer er tegenvallers zijn en er door de werkgroep een beslissing over de voortgang genomen moet worden. Op basis van de besluitvorming kunnen we daarna met elkaar bepalen welke communicatie erover moet plaatsvinden. Naast de besluitvorming wordt afstemming en informatieuitwisseling tussen de verschillende partijen tijdens het overleg erg gewaardeerd. Ook hier is ruimte voor in het onderdeel 'nieuws uit de achterban'. De lopende onderzoeken, waarvoor geen besluitvorming is gevraagd, worden ter informatie kort toegelicht.

Standaard agenda werkgroep

1. Korte mededelingen

Besluitvorming:

2. Bespreken/ goedkeuren plannen van aanpak
3. Bespreken oplegnotities met resultaten en aanbevelingen van onderzoek

Communicatie:

4. Communicatie
5. WVTTK/ nieuws vanuit de achterban

Update lopend onderzoek:

6. Rondje langs de themagroepen
7. Rondvraag

Speciale agendapunten werkgroep

Om de agenda en budgetten voor een volgend jaar goed in te kunnen steken, is het van belang om tijdig met elkaar de mogelijke nieuwe onderzoeken door te spreken en gezamenlijk vast te stellen op welk onderzoek er wel/niet ingezet gaat worden. Hier besteden we in vergadering 3 en 4 speciale aandacht aan.

- I. **Vergadering 3:** Themagroepen of deelnemers van de werkgroep worden expliciet gevraagd om middels oplegnotities voorstellen voor onderzoek voor het aankomend jaar in te dienen. In de werkgroep worden de oplegnotities besproken en aangescherpt (of verworpen).
- II. **Vergadering 4:** De oplegnotities worden aangescherpt voorafgaand aan deze meeting en dienen als onderbouwing om budgetten beschikbaar te stellen. In vergadering 4

wordt definitief vastgesteld welke onderzoeken de werkgroep uit wil voeren in het aankomende jaar⁶.

Vergaderstructuur themagroepen

De wijze waarop deze themagroepen nu ingestoken worden, wordt erg gewaardeerd. Hier willen we dus niet te veel in wijzigen. Wel is het goed te benadrukken:

- Gebruiken van oplegnotities, zowel voor gedaan onderzoek als voor nieuwe ideeën.
- Plannen van aanpak met een vaste inhoudsopgave, om projectmatig werken wat beter te borgen.
- Zie inhoud vergadering 3 en 4 van de werkgroep; zorg dat je als werkgroep aansluit bij deze cyclus, om nieuw onderzoek geagendeerd te krijgen.

⁶ . De werkgroep is afhankelijk van de toewijzing van budgetten door bijvoorbeeld IenW en RWS. Het is mogelijk dat een budget dat is aangevraagd, niet wordt toegekend.

Bijlage D: Stakeholderanalyse & communicatielijnen

Toegevoegd als losse bijlage (pdf)